

Till finansutskottet

Till finansutskottet Finansutskottet har berett övriga utskott tillfälle att yttra sig över regeringens ekonomiska vårproposition 1996/97:150 och de motioner som behandlas i ärendet. Skatteutskottets område berörs av regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken (yrkande 1), beräkning av utgifter och utgiftstak för åren 1998–2000 (yrkandena 4–6 såvitt avser utgiftsområde 3: Skatteförvaltningen och Tullen) och konkreta ändringar i skattelagstiftningen (yrkandena 69–73 och 75–79). Yrkande 80 i propositionen har överlämnats till skatteutskottet och kommer att behandlas i annat sammanhang.

I ärendet behandlas följande motionsyrkanden som helt eller delvis berör skatteområdet:

Fi42 av Carl Bildt m.fl. (m) yrkandena 1, 7 och 9–11,
Fi43 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkandena 1, 17 och 18,
Fi44 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkandena 1, 3, 10 och 11,
Fi45 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) yrkandena 1, 2, 13–25 och 34,
Fi46 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkandena 1, 4, 6, 8, 10, 12, 13 och 15–17,
Fi51 av Ulla Löfgren och Patrik Norinder (m) yrkande 2,
Fi62 av Karl-Gösta Svenson (m),
Fi75 av Isa Halvarsson och Karin Pilsäter (fp),
Fi76 av Erling Bager m.fl. (fp) yrkande 2,
Fi77 av Birgitta Carlsson och Eskil Erlandsson (c),
Fi78 av Kjell Ericsson (c) yrkande 3,
Fi83 av Ingbritt Irhammar och Görel Thurdin (c),
Fi84 av Sivert Carlsson m.fl. (c) yrkande 3,
Fi86 av Per Rosengren (v),
Fi90 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkandena 1, 2 och 4–6.

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionerna i aktuella delar.

I propositionen anför regeringen att den saneringspolitik som har förts de senaste åren med omfattande utgiftsnedskärningar och stora skattehöjningar har varit nödvändig för att återskapa förtroendet för svensk ekonomi. Resultatet har blivit att den svenska ekonomin i dag står starkare än på länge. Det budgetpolitiska målet att uppnå balans i de offentliga finanserna 1998 kommer att uppnås, och målet att etablera ett överskott i de offentliga finanserna efter 1998 preciseras nu till att långsiktigt motsvara ett överskott om 2 % av bruttonationalprodukten i genomsnitt under en konjunkturcykel. Den ekonomiska politiken syftar till att skapa en stark och växande ekonomi med fler människor i arbete. Målet är att halvera den öppna arbetslösheten till år 2000. I propositionen framhålls att huvuddelen av sysselsättningsökningen de kommande åren bör ske i den privata sektorn och att villkoren för företagande måste förbättras ytterligare. Utifrån detta synsätt lägger regeringen fram ett fempunktsprogram för arbete och utbildning med offensiva satsningar åren 1997–2000 på totalt 66 miljarder kronor mot arbetslösheten. Programmet finansieras delvis genom skattehöjningar på tobak och utgiftsneddragningar på totalt 9,4 miljarder kronor under perioden.

I fempunktsprogrammet ingår åtgärder under 1998–2000 på 5,1 miljarder kronor i förbättringar för mindre och medelstora företag. Härav hänför sig drygt 3 miljarder kronor till skatte- och avgiftslättnader, bl.a. genom en ytterligare nedsättning av arbetsgivaravgifterna för de mindre företagen. Ägarbeskattningen i de små och medelstora företagen lindras genom att det s.k. lättnadsutrymmet ökas eller – för enskilda näringsidkare – att inkomsterna till större del än för närvarande skall kunna anses som kapitalinkomst. Vidare läggs elbeskattning om så att belastningen på den elintensiva industrin minskas. Utskottet återkommer under särskilda rubriker till dessa och andra aktuella ändringar i skattelagstiftningen. I propositionen nämns vidare att regeringen senare i vår kommer att lägga fram förslag till andra förbättringar, såsom att utmönstra kapitalförlustbegreppet ur skattelagstiftningen och att medge avdrag för vissa organisationskostnader. Vidare skall de s.k. stoppreglerna, dvs. de särskilda regler som skall förhindra att fåmansbolag används för skatteundandraganden, ses över av en särskild utredare i syfte att så långt som möjligt ersätta dessa regler med allmänna beskattningsregler (dir. 1997:70). Det pågår även ett utredningsarbete med andra förenklingar av skattereglerna för enskilda näringsidkare (dir. 1996:78).

Tjänstebeskattningsutredningen har nyligen lagt fram olika förslag för att förbättra villkoren för tjänstesektorns expansion och därmed för sysselsättningen. Förslagen innebär bl.a. att socialavgifterna tas bort på vissa tjänster i syfte att få en samhällsekonomiskt effektivare beskattning, ökad sysselsättning och mindre svartarbete. I propositionen anfördes att förslagen å andra sidan måste bedömas med hänsyn till önskemålen om att bibehålla enkla och robusta system på skatte- och avgiftsområdet och att man vid ett slutligt ställningstagande också måste väga in hur eventuella åtgärder skall finansieras och beakta effekterna på inkomstfördelningen och på jämställdheten mellan män och kvinnor. Skatteväxlingskommittén har i sitt slutbetänkande (SOU 1997:11) rekommenderat att en successiv skatteväxling genomförs

med sänkta skatter på arbete och höjda skatter på miljöskadlig verksamhet. Betänkandet innehåller också en skiss till ett reformerat energiskattesystem med bättre möjligheter att infoga olika miljökomponenter i beskattningen. Frågorna om energibeskattningen bereds nu i ett sammanhang inom Regeringskansliet. Utgångspunkterna är att åstadkomma en bättre miljöstyrning, att genomföra inriktningen från energiuppgörelsen och att den energiintensiva industrins konkurrenskraft inte skall äventyras. Avsikten är att en ny utformning av energibeskattningen skall kunna presenteras under våren 1998 och träda i kraft 1999. I propositionen anføres också att regeringen i anslutning till budgetpropositionen för år 1998 kommer att redovisa sin bedömning av 1990–1991 års genomgripande skattereform.

Vid en fortsatt tillfredsställande utveckling av de offentliga finanserna anser regeringen att det för tiden efter 1998 blir aktuellt att överväga inkomstskattelättnader för låg- och medelinkomsttagare som en av flera tänkbara åtgärder med fördelningspolitisk inriktning. I propositionen har regeringen beräknat ett utrymme för en överföring från den offentliga till den privata sektorn på ca 15 miljarder kronor år 1999 och ytterligare ca 11 miljarder kronor år 2000. Härvid bör dock beaktas att årliga utbetalningar i storleksordningen 10–12 miljarder kronor kommer att göras till premiereserven i det nya pensionssystemet. Frågan om utrymmet och formerna för en överföring från den offentliga till den privata sektorn åren 1999 och 2000 kommer att prövas i samband med de vårpropositioner som läggs fram 1998 och 1999. Överföringen skall enligt propositionen användas för att öka rättvisan och jämlikheten i Sverige.

I motion Fi42 av Carl Bildt m.fl. (m) yrkandena 1, 7 och 9–11 lägger Moderata samlingspartiet fram sina riktlinjer för den ekonomiska politiken med ett program i åtta punkter för att göra om Sverige till ett land för företagande och nya arbeten. Ett huvudinslag är att skatterna på arbete, företagande och investeringar skall sänkas, vilket är en väsentlig förutsättning för att massarbetslösheten skall kunna elimineras. I ett särskilt program – Sverige i arbete – föreslås bl.a.

- slopad dubbelbeskattning av riskbärande eget kapital
- lindrade regler för fåmansbolagsägare
- generell sänkning av skatten på förvärvsinkomster genom sänkta egenavgifter, sänkta kommunalskatter samt slopad allmän löneavgift
- förlängning av perioden för inbetalning av mervärdesskatt
- fördubblad sänkning av produktionsfaktorsbeskattningen av elenergi
- skattereduktion på 50 %, alternativt skattereduktion på 30 % i kombination med slopade arbetsgivaravgifter, för reparation och underhåll av bostäder samt för sedvanliga hushållstjänster
- återställande av avdraget för representation
- avvisande av förslaget om en ny förmögenhetsskatt
- återgång till en sjuklöneperiod på två veckor utan att arbetsgivaravgifterna höjs
- avvisad höjning av koldioxidskatten och sänkningar av elskatten
- slopad reklamskatt m.m.

I motionen föreslås också betydande skattesänkningar som möjliggörs genom en mer restriktiv syn på det offentliga uppgifter. Avsikten är att skapa

förutsättningar för att man normalt skall kunna leva på sin lön. Motionärerna förordar en aktiv skattesänkningsspolitik som syftar till att växla lägre skatter mot minskat behov av bidrag och offentliga subventioner. Det långsiktiga målet är att den som är i behov av bidrag och offentligt stöd inte skall betala skatt och att den som betalar skatt inte skall behöva bidrag. Samtidigt innebär det lägre skattetrycket att tillväxtkraften i ekonomin stärks så att den höga arbetslösheten kan pressas tillbaka och antalet medborgare som blivit helt beroende av det offentliga för sin försörjning kan begränsas. Ett av Moderaternas program för skattelättnader – Att kunna leva på sin lön – innehåller, utöver vad som redan har nämnts, sänkningarna av egenavgifterna till sjukförsäkringen, höjt grundavdrag, grundavdrag för barn, avdrag för barnomsorgskostnader, fullt inflationsskydd och sänkt fastighetsskatt. Å andra sidan föreslås att momsen på livsmedel återställs till sin tidigare nivå. Den allmänna moms nivån 25 % bör enligt motionärerna på sikt sänkas till 21 %. Enligt motionen innebär Moderaternas alternativ för budgetåren 1998–2000 skattesänkningar på 37, 70 respektive 86 miljarder kronor netto jämfört med regeringens förslag, och åtgärderna finansieras genom besparingar på olika utgiftsområden.

I motion Fi43 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkandena 1, 17 och 18 lägger motionärerna fram en krisplan mot massarbetslöshetens sociala och ekonomiska skadeverkningar och en politik för fler jobb. Enligt motionen bör skatter som är skadliga för företagande och jobb sänkas med 34,5 miljarder kronor och medel avsättas i form av tillskott till vård, omsorg och skola samt för Det glömda Sverige. Åtgärderna finansieras bl.a. genom att matmomsen höjs till den generella nivån 25 %, genom höjd beskattning av tjänstebilsförmåner samt med minskade företagsstöd och andra besparingar. I ett första steg bör arbetsgivaravgifterna sänkas med 5 procentenheter för företag i tjänstesektorn, och på längre sikt bör arbetsgivaravgiften sänkas för alla företag genom att avskaffa den allmänna löneavgiften. Arbetsgivaravgiften för hushållstjänster bör avskaffas helt. Bland åtgärderna på skatteområdet ingår att återinföra principen om hälften av inkomsten kvar, att avskaffa dubbelbeskattningen av aktieutdelningar, att förenkla och förbättra villkoren för fåmansbolag, att återgå till tidigare betalningsperioder för mervärdesskatt och att genomföra ett system med s.k. servicecheckar för hushållstjänster. Vidare föreslås gynnsammare skatteregler för sparande och en återlånerätt i pensionssystemet för att skapa möjligheter till ett "friår mitt i livet" för kompetensutveckling eller till att starta eget.

I motion Fi75 av Isa Halvarsson och Karin Pilsäter (fp) utvecklas synpunkterna i Folkpartiets partimotion Fi43. Motionärerna förespråkar också en skatteväxling i den riktning som Skatteväxlingskommittén utpekat. Beträffande fastighetsskatten förordas ett tillkännagivande om att endast hälften av markvärdet på småhus skall utgöra underlag för fastighetsskatt och att en takregel införs för markvärdet. Vidare bör sambeskattningen av förmögenheter avskaffas, förmögenhetsvärderingen av aktier återgå till 75 % av det noterade värdet och den skattefria gränsen för förmögenhetsskatten höjas till 2 miljoner kronor.

Från Folkpartiets sida förordas även i motion Fi76 av Erling Bager m.fl. (fp) ett likartat riksdagsuttalande om en begränsning av fastighetsskatten (yrkande 2).

De riktlinjer som Vänsterpartiet lägger fram i motion Fi44 av Gudrun Schyman m.fl. (v) – yrkandena 1 och 10 – beskrivs i motionen som ett förslag till offentliga utgifter och inkomster för 1998 på i princip samma nivå som regeringens förslag men med kraftfulla omfördelningar bl.a. i form av en radikal fördelningspolitik och åtgärder för att snabbt öka sysselsättningen. Motionärerna satsar 21 miljarder kronor för fler i jobb 1998 genom ett sysselsättningsprogram inom offentlig och privat tjänstesektor, genom stöd till småföretag och genom regionala utvecklingsprojekt. Vidare föreslås en röd skatteväxling i form av sänkt skatt för låg- och medelinkomsttagare och höjd skatt på högre inkomster och på bilförmåner, höjd skatt på bolag och kapital och sänkt skatt för småföretag. Totalt innebär detta skattehöjningar på 29 miljarder kronor och skattesänkningar på 27 miljarder kronor räknat på helår. Vidare föreslås olika sänkningar av arbetsgivaravgifterna på sammanlagt 14 miljarder kronor och att egenavgifter skall tas ut även över inkomstnivån 7,5 basbelopp. Ett belopp på 5 miljarder kronor ställs till förfogande för tillväxt inom den privata tjänstesektorn, men motionärerna avvaktar remissvaren på Tjänstebeskattningsutredningens förslag innan slutlig ställning tas till hur stödet skall konstrueras. När det gäller miljöområdet ställer sig Vänsterpartiet bakom Skatteväxlingskommitténs förord för en grön skatteväxling men anser att precisa ställningstaganden bör anstå i avvaktan på remissvaren. Bland Vänsterpartiets förslag ingår dock skattehöjningar på miljö- och energiområdet med 2,7 miljarder kronor, varav 0,5 miljarder kronor i form av avfallsskatt och 2,2 miljarder kronor i höjd bensinskatt m.m.

Motion Fi45 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) yrkandena 1, 2, 13–15, 17 i denna del, 18–25 och 34 innehåller krav på riktlinjer om den ekonomiska politikens och skattepolitikens allmänna utformning och detaljerade ställningstaganden rörande framtida ändringar i beskattningen. Enligt Miljöpartiets uppfattning har politiken i Sverige medfört en tilltagande utarmning av naturkapital, ökad miljöförstöring, hög arbetslöshet och under senare tid också ökade sociala motsättningar. I motionen föreslås att denna utveckling bryts med en grön politik som verkningsfullt angriper felen i svensk ekonomi. På skatteområdet innebär yrkandena i motionen bl.a. att en skatteväxling genomförs mellan ökade skatter på energiområdet och minskade skatter, främst på arbete, i en takt av 7–8 miljarder kronor per år fram till år 2010. För åren 1998–2000 uppgår den föreslagna skatteväxlingen till 7,7, 15,3 respektive 22,5 miljarder kronor, fränsett en reserv bl.a. för nedsättningar för energiintensiv industri. Skattelättnader med motsvarande belopp genomförs i fråga om arbetsgivaravgifterna och egenavgifterna och genom nedsättning av fastighetsskatten till den tidigare nivån 1,5 %. I ett annat paket föreslås en förkortning av arbetstiden i kombination med att egenavgiften sänks ytterligare och att grundavdraget höjs till 23 500 kr i inkomstkikt 125 000–150 000 kr. Beträffande den statliga inkomstkatten föreslås bl.a. att den s.k. värnskatten ersätts med ett permanent skatteuttag på 25 % i inkomstkikt över 7,5 basbelopp. Bland förslagen ingår också att aktier skall värderas till

75 % av marknadsvärdet, att skatten på öl, som sänktes i höstas, skall återgå till sin tidigare nivå och att avgiften på handelsgödsel och bekämpningsmedel och flygets landningsavgifter höjs. Åtgärderna kombineras med en skattenedsättning för trafikanter i glesbygd.

I motion Fi46 av Alf Svensson m.fl. (kd) anför bl.a. att tillväxtfrämjande, strukturella åtgärder som skulle kunna ge nya jobb i det privata näringslivet fortfarande lyser med sin frånvaro i de förslag som regeringen lägger fram. Regeringens målsättning att halvera den öppna arbetslösheten och inte den totala arbetslösheten har lett till helt fel åtgärder och ett fundamentalt misslyckande. Yrkandena 1, 6, 8, 10, 12, 13, 15 och 16 i denna del innefattar riktlinjer för en skattepolitik som Kristdemokraterna sammanfattar såsom en storsatsning på vård och omsorg och en massiv insats för fler och nya jobb. Syftet är att skapa ett bättre klimat för företag och företagande genom skattesänkningar på 15 miljarder kronor netto som finansieras genom besparingar. Åtgärderna består bl.a. i skattereduktion för reparationer, om- och tillbyggnader, sänkt skatt på arbetande kapital, återinförande av riskkapitalavdraget, avskaffad skatt på royaltyinkomster under två år, avskaffad värnskatt och inflationsskydd för brytpunkten, slopat grundavdrag vid statlig beskattning, slopad dubbelbeskattning av alla företag, slopad särskild löneskatt på vinstandelar, återgång till den gamla tidpunkten för momsinsbetalning, sänkning av egenavgiften till sjukförsäkringen med 2,5 procentenheter, sänkt fastighetsskatt, slopad sambeskattnings av förmögenhet, höjd avdragsrätt för pensionssparande, ett yrkesfiskeavdrag, avdragsrätt för individuella utbildningskonton och slopad moms på barnböcker. I riktlinjerna ingår också inkomstförstärkningar i form av höjd livsmedelsmoms, höjd avfallsskatt utöver regeringens planer, höjd skatt på öl och en fortsatt utförsäljning av statliga företag. Beträffande miljöfrågorna anför motionärerna bl.a. att regeringen håller på att förfuska utrymmet för skatteväxling genom ensidiga energi- och miljöavgiftshöjningar. Vidare säger motionärerna nej till ökat offentligt sparande och ja till ett ökat och premierat hushållssparande.

Fyra motioner berör bilavdraget för resor mellan bostaden och arbetsplatsen. I motion Fi77 av Birgitta Carlsson och Eskil Erlandsson (c) anför att avdragsbeloppet bör höjas från 13 till 15 kr per mil och att avdrag bör medges även för resor till och från barnomsorg. I motionerna Fi78 av Kjell Ericsson (c) yrkande 3 och Fi83 av Ingbritt Irhammar och Görel Thurdin (c) föreslås att reseavdraget justeras till åtminstone 15 kr per mil. I motion Fi84 av Sivert Carlsson m.fl. (c) begär motionärerna att avdraget utformas på ett sätt som stimulerar till en snabbare övergång till miljövänliga bränslen och bidrar till en nödvändig utveckling av en levande landsbygd.

Utskottet har i sitt yttrande till finansutskottet i höstas över budgetpropositionen (1996/97:SkU1y) bl.a. framhållit att det saknas utrymme för skattelättnader av den art och omfattning som föreslås i flertalet motioner och att möjligheterna till ett ökat skatteuttag också är starkt begränsat. Utskottet har också understrukit att de åtgärder som vidtas måste ha en acceptabel fördelningspolitisk profil och att de bördor som den förda saneringspolitiken krävt måste fördelas rättvist. De förslag på skatteområdet som motionärerna nu

framför har i stort sett samma inriktning som tidigare, och utskottet kan därför i allt väsentligt hänvisa till innehållet i sitt nämnda yttrande. Regeringens förslag att nu genomföra skattelättnader med inriktning på förbättringar för de mindre företagen rymmer inom de budgetpolitiska målsättningarna. Innebörden av den kritik som motionärerna riktar mot dessa förslag är framför allt att åtgärderna inte går tillräckligt långt. Även finansieringen av förslagen genom höjd tobaksskatt m.m. har väckt viss kritik. Enligt utskottets uppfattning är dessa förslag väl avvägda. Utskottet ansluter sig i princip till regeringens förslag i dessa delar men återkommer till dessa frågor under särskilda rubriker nedan.

Av propositionen framgår att man för tiden efter 1998 kan se fram emot ett statsfinansiellt överskott som kan utnyttjas bl.a. för överföringar från den offentliga till den privata sektorn. Som framhålls i propositionen är utformningen av inkomstskatten på förvärvsinkomster av central betydelse såväl från fördelningssynpunkt som vad gäller incitamenten för arbete, utbildning och sysselsättning. Inkomstskatten och skattesystemet i övrigt reformerades på ett genomgripande sätt genom 1990–1991 års skattereform, och regeringen kommer i anslutning till budgetpropositionen att redovisa sin bedömning av skattereformen. Vid en fortsatt tillfredsställande utveckling av de offentliga finanserna anser regeringen att det blir aktuellt att överväga inkomstskattelättnader för låg- och medelinkomsttagare som en av flera tänkbara åtgärder med fördelningspolitisk inriktning. Utskottet delar denna uppfattning. Utskottet vill också framhålla att behovet av olika åtgärder också bör bedömas med hänsyn till utvecklingen på olika områden efter skattereformen och verkningarna av den förda saneringspolitiken. Som framgår av propositionen kommer regeringen att pröva frågan om utrymmet och formerna för en överföring till den privata sektorn i samband med de vårpropositioner som läggs fram 1998 och 1999. Några särskilda riktlinjer för denna prövning utöver vad som anges i propositionen behövs inte enligt utskottets uppfattning. Beträffande miljö- och energibeskattningsens framtida utformning och frågorna om skatteväxling och beskattningen inom tjänstesektorn anser utskottet nu liksom tidigare att resultatet av den pågående beredningen av dessa frågor bör avvaktas.

I övrigt vill utskottet endast tillfoga att bilavdraget fastställdes till oförändrat belopp 1:30 kr per kilometer så sent som i höstas (prop. 1996/97:19, FiU1), vilket då bedömdes täcka bilkostnaderna, och att avdraget kommer att omprövas om kostnadsutvecklingen föranleder det.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till riktlinjer för skattepolitiken och avstyrker motionerna i de här aktuella delarna.

Skatteförvaltningen och Tullverket (utg.omr. 3)

I höstas (SkU1y, FiU1) bestämdes utgiftsramen för utgiftsområde 3 för år 1997 till 5 777 miljoner kronor, varav (avrundat) 355 till Riksskatteverket, 4 328 till skattemyndigheterna och 1 032 till Tullverket. Vidare beräknades

ramen för år 1998 till 5 777 miljoner kronor och för år 1999 till 5 975 miljoner kronor.

Det fempunktsprogram för arbete och utbildning 1997–2000 som regeringen lägger fram i vårpropositionen skall enligt förslaget finansieras bl.a. med utgiftsneddragningar inom utgiftsområde 3 på 31 miljoner kronor för år 1997, varav 20 från Riksskatteverket och 11 från skattemyndigheterna, och på 25 miljoner kronor för åren 1998–2000 från skatteförvaltningen. Med hänsyn också till nya antaganden om penningvärdeutvecklingen beräknar regeringen ramen för år 1998 till 5 698, år 1999 till 5 867 och år 2000 till 5 965 miljoner kronor.

I motion Fi42 av Carl Bildt m.fl. (m) yrkande 7 begär motionärerna ett riksdagsuttalande om att myndighetssamordningen mellan tull och polis och skattemyndigheter bör öka när det gäller narkotikabekämpning och smuggling av mineraloljor, sprit och tobak. Motionärerna biträder regeringens förslag till ram för åren 1998–2000 men anser att regeringen bör återkomma med förslag till nödvändiga organisationsförändringar i syfte att utnyttja befintliga resurser på ett mer effektivt sätt.

I motion Fi44 av Gudrun Schyman m.fl. (v) anføres att Vänsterpartiet tidigare har avvisat ett sparkrav på 122 miljoner kronor för skattemyndigheterna och Tullverket och att besparingarna inom skattemyndigheterna redan har lett till uppsägningar, främst av kvinnor. Motionärerna åberopar att ökade resurser till skattemyndigheterna för kontroll ger skatteintäkter som minst motsvarar storleken av de ökade resurserna och att Tullens verksamhet behövs stärkas för att klara av bekämpningen av införsel av narkotika. Vänsterpartiet avvisar därför regeringens förslag till besparingar och lägger på 147 miljoner kronor för 1998 på utgiftsområdet (yrkande 5).

I motion Fi46 av Alf Svensson m.fl. (kd) föreslås (yrkande 4) att ramen för utgiftsområdet fr.o.m. 1998 utökas med 300 miljoner kronor i extra resurser för skattemyndigheternas samverkan med polisen i kampen mot ekonomisk brottslighet och för att förstärka tullens möjligheter att hindra smuggling av bl.a. narkotika, tobak och alkohol.

Riksdagen har tidigare beslutat om en särskild satsning på utbyggd skattekontroll genom ett resurstillskott på 200 miljoner kronor per år till skatteförvaltningen. Av propositionen framgår att detta tillskott ligger kvar. Utskottet instämmer i regeringens och motionärernas uppfattning att särskild uppmärksamhet bör ägnas åt skattekontrollen, och det är viktigt att skatteförvaltningen även fortsättningsvis disponerar resurserna så att skattekontrollen intensifieras. I sammanhanget kan nämnas att Riksdagens revisorer har påbörjat en granskning av resultatet av resurstillskottet för skattekontroll, och regeringen har också tagit initiativ till en sådan utredning.

När det gäller Tullen framgår det av propositionen att en utvärdering av effekterna av en tidigare beslutad neddragning och den påföljande omorganisationens effekter på kontrollverksamheten och tullverksamheten i övrigt pågår. Utvärderingen, som också sker mot bakgrund av de ändrade förutsättningar som uppkommit genom EU-medlemskapet, skall enligt direktiven vara avslutad senast den 1 oktober 1997.

Mot bakgrund av det statsfinansiella läget anser utskottet att regeringens förslag utgör en rimlig avvägning. Utskottet tillstyrker således propositionen och avstyrker motionerna i dessa delar.

1996/97:SkU5y

Vissa skattefrågor

Produktionsbeskattningen av vattenkraftverk och kärnkraftverk

I proposition 150 föreslår regeringen att produktionsbeskattningen av vattenkraftverk halveras i syfte att skapa förutsättningar för sänkta elpriser för elintensiv industri. Produktionsbeskattningen har enligt regeringen kritiserats eftersom det visat sig att elproducenterna har möjlighet att direkt vältra över skatten på sina kunder och att detta kan ge upphov till problem i den konkurrensutsatta elintensiva industrin. En fungerande nordisk elmarknad kommer att göra det svårt att omedelbart övervältra skatten på kunderna på detta sätt. Elmarknadsreformen har emellertid just genomförts och större delen av elkraften säljs fortfarande enligt kontrakt som ingåtts före reformen. Överföringskapaciteten mellan de nordiska länderna är också begränsad. I väntan på att elmarknaden skall fungera fullt ut är det enligt regeringen lämpligt att en del av produktionsbeskattningen omvandlas till en konsumtionsskatt som inte drabbar industrin.

Regeringens förslag innebär att fastighetsskatten på elproduktionsenheter sänks från 3,42 % till 2,21 % den 1 januari 1998. Härvid har regeringen även beaktat att den nuvarande nivån fastställdes utan hänsyn till den fastighets-skatt på 0,5 % som tidigare utgått på markvärdet. Åtgärderna finansieras enligt förslaget genom en höjning av energiskatten på el med 1,4 öre per kWh den 1 januari 1998. Den högsta energiskattesatsen för el stiger härvid från 13,8 öre per kWh till 15,2 öre per kWh. Tillverkningsindustrin och växthusnäringen erlägger inte någon energiskatt för el.

Regeringen avser att återkomma till frågan om nivån på och utformningen av produktionsbeskattningen av el på längre sikt. Regeringen kommer därvid att överväga om det är möjligt och ändamålsenligt att ersätta skatten på kärnkraftsproducerad el med en fast skatt som är oberoende av produktionsnivån i likhet med vad som gäller för beskattning av el från vattenkraftverk.

Av propositionen framgår att ytterligare åtgärder vidtagits som kan minska belastningen på den elintensiva industrin. Vid årsskiftet sänktes den genomsnittliga avgiften till kärnavfallsfonden med 0,8 öre per kWh samtidigt som företagens garantiåtaganden utökades. Åtgärden innebar en sänkning av kostnaderna för kärnkraftsproducenterna motsvarande ca 0,4 öre per kWh netto. Sänkningen av kärnbränsleavgiften och av vattenkraftsskatten skapar förutsättningar för sänkta elpriser för elintensiv industri. Regeringen förutsätter att de elproducenter som tidigare höjt sina priser med hänvisning till de höjda produktionsskatterna nu kommer att sänka priserna i motsvarande grad som kärnbränsleavgift och vattenkraftsskatt sänks.

I motion Fi90 yrkande 4 av Bo Lundgren m.fl. (m) accepterar motionärerna regeringens förslag om en halvering av produktionsbeskattningen av vattenkraftverk men avvisar den föreslagna finansieringen genom höjd kon-

sumtionsskatt på el (yrkande 1 delvis och yrkande 2 delvis). Det är enligt motionärerna bra att regeringen insett att produktionsbeskattningen får negativa effekter för sysselsättningen, men motionärerna vill gå längre och anser att skatten bör slopas helt. Motionärerna har i sitt budgetalternativ skapat utrymme för en ytterligare sänkning av produktionsbeskattningen och hemställer därför att riksdagen hos regeringen begär ett förslag som innebär att produktionsbeskattningen avskaffas helt (yrkande 4).

I motion Fi45 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) motsätter sig motionärerna förslaget om en halvering av produktionsbeskattningen. De hemställer att propositionen avslås i denna del och att fastighetsskatten höjs till 4,1 % (yrkande 16). Motionärerna föreslår vidare att riksdagen avslår regeringens förslag om höjning av energiskatten på el och hänvisar till att de framställt yrkanden om en årlig höjning av energiskatten på el och fossila bränslen med 1 öre per kWh, en årlig höjning av koldioxidskatten på fossila bränslen med 10 öre per kg och en årlig höjning av produktionsskatten på kärnkraftverk med 1 öre per kWh. Skattehöjningarna utgör ett led i en grön skatteväxling enligt det budgetalternativ som motionärerna förespråkar (yrkande 17 delvis).

Enligt utskottets mening är det viktigt att produktionsbeskattningen kan genomföras utan att det uppkommer en risk för att enskilda företag kan komma att slås ut som en följd av en direkt övervältring av skatten. Som regeringen framhåller är det lämpligt att nu söka minimera risken för negativa effekter genom en sänkning av produktionsbeskattningen. Vid en bedömning av hur stor sänkning som bör genomföras bör man beakta att en alternativ finansiering måste tas fram. Enligt utskottets mening får den förhållandevis kraftiga sänkning av produktionsbeskattningen som regeringen nu föreslår anses väl avvägd.

Den finansiering som föreslås får enligt utskottets mening ses mot bakgrund av nödvändigheten att finna en alternativ finansiering till produktionsbeskattningen och kan anses stå i överensstämmelse med den inriktning på minskad elanvändning som ligger i 1997 års energiöverenskommelse.

Utskottet tillstyrker med det anförda regeringens förslag i denna del och avstyrker de aktuella motionsyrkandena.

Koldioxidskatten

I proposition 150 lägger regeringen vidare fram förslag om en mindre höjning av koldioxidskatten på bränslen i syfte att täcka det inkomstbortfall som uppkommit genom att förslaget i proposition 1996/97:29 om industrins koldioxidbeskattning ännu inte trätt i kraft.

Regeringen har i proposition 1996/97:29 föreslagit att koldioxidskatten för industrin och växthusnäringen höjs den 1 januari 1997. En förutsättning för genomförandet var dock att nödvändiga besked erhöles från EU. Skatteutskottet har tillstyrkt förslaget (1996/97:SkU1y). Sedan det visat sig att regeringens förslag inte kunde träda i kraft den 1 januari 1997 har riksdagen på förslag av finansutskottet som sin mening givit regeringen till känna att förseningen riskerar att ge ett inkomstbortfall och att regeringen, vid ett

positivt besked från EU, bör återkomma med förslag om hur inkomstbortfallet skall täckas (1996/97:FiU1 s. 209).

I proposition 150 anför regeringen att EU nu lämnat de besked som behövs för ett genomförande av regeringens förslag om höjning av koldioxidskatten för industrin och växthusnäringen den 1 juli 1997. Regeringen räknar med att det försenade ikraftträdandet medför en budgetförsvagning på 190 miljoner kronor för den offentliga sektorn under år 1997 och föreslår att inkomstbortfallet täcks genom en varaktig höjning av de generella koldioxidskattesatserna med 0,7 % den 1 juli 1997.

I motion Fi90 yrkande 1 delvis och yrkande 2 delvis av Bo Lundgren m.fl. (m) hemställer motionärerna att förslaget avslås. Enligt motionärerna bör politiken vara inriktad på skattesänkningar som gör det möjligt för människorna att bygga sin trygghet själva och som skapar förutsättningar för en mer restriktiv syn på det offentligas utgifter.

I motion Fi45 yrkande 17 delvis av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) vill motionärerna se en mer genomgripande omläggning av energi- och miljöskatterna och hemställer att riksdagen avslår propositionen. Motionärerna hänvisar till att de föreslagit att riksdagen fattar beslut om en långsiktig och stegvis höjning av bl.a. energiskatten och koldioxidskatten.

Enligt utskottets mening rör det sig här endast om en mindre skattehöjning. Utskottet har inte någon erinran mot att den genomförs och tillstyrker därför propositionen i denna del och avstyrker motionerna.

Råtallolja

I motion Fi46 yrkande 16 delvis av Alf Svensson m.fl. (kd) anføres att en effekt av höjningen av industrins koldioxidskatt är att förädling av en biprodukt från massaindustrin, råtallolja, drabbas. Detta kan enligt motionärerna inte ha varit avsikten varför regeringen bör återkomma med ett förslag som undanröjer denna olägenhet.

Råtalloljan är ett skattefritt bibränsle och framkommer som en biprodukt vid framställning av pappersmassa. Oljan kan användas som ett bränsle eller som en råvara vid framställning av lim m.m. I skattelagstiftningen fanns tidigare en spärr mot eldning av råtallolja genom att den compensation (den s.k. nioöringen) som värmeverken erhöll vid leverans av värme till industrin förutsatte att råtallolja inte användes i verket. Sedan industrin börjat lägga om sin egen värmeproduktion för att få tillgång till nioöringen ökade kostnaden för denna lavinartat våren 1996. Riksdagen avskaffade därför nioöringen, och därmed också råtalloljespärren, fr.o.m. den 1 juli 1996. Samtidigt uttalades avsikten att överväga en ny form av ekonomiskt stöd till verk som använder annat bibränsle än råtallolja för framställning av värme till industrin (prop. 1995/96:198, bet. 1995/96:SkU31).

Utskottet har i sitt yttrande i oktober 1996 över regeringens förslag om en höjning av industrins koldioxidskatt behandlat ett motionsyrkande om ett tillkännagivande till regeringen om att råtalloljan är en viktig råvara och att beskattning kan användas för att förhindra att den används som bränsle. Utskottet har i sitt yttrande uttalat förståelse för att beskattningen på energi-

området kan ge de företag som använder råttalloljan som råvara problem och har hänvisat till att det pågår ett arbete inom Regeringskansliet med dessa frågor. Utskottet förutsatte att detta arbete har en inriktning som innebär att man får en spärr mot eldning av råttallolja som är likvärdig med tidigare regler (bet. 1996/97:SkU1y s. 24).

Utskottet har härefter i februari 1997 behandlat frågan om ett stöd till de verk som använder biobränslen för leverans av värme till industrin. Riksdagen har på förslag av utskottet som sin mening givit regeringen till känna att arbetet med att ta fram en lösning utanför skattesystemet på det problem som nioeringen var avsedd att lösa bör påskyndas (bet. 1996/97:SkU16 Energiskatter m.m., s. 10).

Utskottet är medvetet om att energi- och koldioxidbeskattningen medför en förhållandevis stark konkurrensfördel för vissa högkvalitativa biobränslen på det fullbeskattade området och att detta kan medföra en kostnadsökning för de företag och branscher som använder sådana biobränslen som råvara. Råttalloljeindustrin har därför tidigare skyddats av en spärr mot användning av råttallolja i värmeverk och inom Regeringskansliet pågår för närvarande ett arbete med frågan om en motsvarande reglering utanför skattesystemet.

När det gäller eventuella prishöjande effekter av industrins koldioxidbeskattning finns det enligt utskottets mening anledning att noga följa utvecklingen. Enligt utskottets mening är det viktigt att energi- och koldioxidbeskattningen har en utformning som ger goda förutsättningar för den svenska industrins internationella konkurrenskraft och säkrar lönsamheten för investeringar i varuproduktion i Sverige.

Inom regeringen genomförs för närvarande en genomgripande översyn av hela energibeskattningsområdet. Syftet är att våren 1998 lägga fram förslag till riksdagen med sikte på ett ikraftträdande tidigast den 1 januari 1999. Översynen gäller bl.a. industrins energibeskattnings.

Utskottet utgår ifrån att regeringen följer utvecklingen på området och vid behov återkommer med förslag till de åtgärder som bedöms nödvändiga.

Med det anförda avstyrker utskottet det aktuella motionsyrkandet.

Jordbrukets energiskatter

I motion Fi51 yrkande 2 av Ulla Löfgren och Patrik Norinder (m) anfördes att den höga energibeskattningen, drivmedelsskatten för motorredskap och skatten på el gör att det svenska jordbruket får höga produktionskostnader och därmed får svårt att konkurrera med EU-produkter. Det är enligt motionärerna inte heller acceptabelt att elbeskattningen diskriminerar jordbruket i förhållande till annan tillverkande industri. Motionärerna begär ett tillkännagivande med detta innehåll.

I Fi46 yrkande 17 av Alf Svensson m.fl. (kd) anfördes att jordbrukets och livsmedelssektorns konkurrenskraft måste stärkas. Skatterna på el, diesel, eldningsolja och handelsgödsel höjer kostnaderna. Regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att dessa företag får samma elskattebefrielse som övrig tillverkningsindustri.

Utskottet har senast behandlat dessa frågor i betänkandet 1996/97:SkU16 Energiskatter m.m. (s. 8 f. och s. 17 f.).

1996/97:SkU5y

När det gäller en eventuell befrielse från energiskatt på el för jordbruket har Energikommisionen diskuterat möjligheterna att begränsa industrins nedsättning till de branscher som verkligen har höga el- eller bränslekostnader. Det är t.ex. enligt kommissionen inte självklart att verkstadsindustrin, som har samma energikostnadsandel som servicenäringarna, skall vara befriad. Kommissionen anser också att det finns anledning att överväga om inte industrins elanvändning på nytt bör bli föremål för beskattning i Sverige. När energiskatten på el slopades för industrin var det huvudsakliga skälet att man bedömde att EU inte skulle acceptera de dåvarande nedsättningsreglerna för energiintensiv industri. Enligt Energikommisionen skulle en begränsning av skattebefrielsen för den icke energiintensiva industrin kunna återföras till näringslivet i form av sänkta arbetsgivaravgifter.

Regeringen anför i proposition 150 att elskattebefrielsen för tillverkningsindustrin kan ge snedvridningsproblem i förhållande till företag inom andra näringsgrenar och att dessa problem kommer att analyseras i den översyn av elbeskattningen som regeringen kommer att redovisa senast i budgetpropositionen för år 1998.

Enligt utskottets mening bör regeringens behandling av dessa frågor avvaktas. Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Återbetalning av energiskatt

I propositionen anföras att regeringen bereder vissa frågor som gäller växthusnäringens och yrkesfiskarnas nedsättning av energi- och koldioxidskatt och att beredningsarbetet bedöms kunna avslutas i sådan tid att regeringens ställningstagande kan redovisas i samband med budgetpropositionen hösten 1997.

I motion Fi62 av Karl-Gösta Svenson (m) anför motionären att mervärdesskatten utgör en kostnad för organisationer och andra som inte bedriver mervärdesskattepliktig verksamhet och att detta bör beaktas när energiskatt återbetalas. Båtklubbar kan t.ex. ha rätt till återbetalning av energi- och koldioxidskatt men får då inte någon ersättning för den mervärdesskatt som hänför sig till punktskatten.

Enligt utskottets mening kan det finnas anledning att se närmare på den problemställning som motionären tar upp, och utskottet utgår ifrån att regeringen uppmärksammar frågan. Någon anledning till ett tillkännagivande finns inte, och utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Småföretag

I höstas genomfördes lättnader i ägarbeskattningen i små och medelstora företag genom att en viss del av avkastningen på aktier i onoterade företag undantas från beskattning hos aktieägaren. Det belopp som undantas från skatteplikt (lättnadsutrymmet) beräknas med hänsyn bl.a. till de löner som

har utbetalats till anställda i företaget. Löneunderlaget uppgår till 70 % av lönesumman minskat med 10 basbelopp, fördelat per aktie i bolaget. Lättnadsutrymmet uppgår till summan av löneunderlaget och anskaffningskostnaderna för aktierna, multiplicerat med 65 % av statslåneräntan. Om skattelättnaden inte kan utnyttjas får beloppet sparas och dras av mot reavinst när aktierna avyttras.

Enligt propositionen finns det skäl att höja löneunderlaget från 70 till 100 % av lönesumman som ett led i satsningarna på småföretag. Skattelättnaden för ägarna kan enligt propositionen få gynnsamma sysselsättningseffekter.

När det gäller enskilda näringsidkare syftar reglerna om räntefördelning till att uppnå en likvärdig beskattning med vad som gäller för ägare av enmansaktiebolag. Reglerna innebär att en del av näringsinkomsten kan behandlas som inkomst av kapital. Enligt propositionen skulle det vara alltför komplicerat att komplettera räntefördelningsreglerna med en lönesummeregeln. Regeringen föreslår att frågan om en likvärdig beskattning i stället löses genom att höja räntesatsen för positiv räntefördelning med 2 procentenheter.

I motion Fi44 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkas avslag på propositionen (yrkande 11). Vänsterpartiet anser att det lönebaserade lättnadsutrymmet skall tas bort och anför bl.a. att basbeloppsregeln innebär att de små företagen inte kommer i åtnjutande av dessa förmåner.

Utskottet vill framhålla att regeringens förslag kommer att innebära skattelättnader bl.a. för småföretag med ett litet antal anställda, dvs. just den målgrupp som skattelättnaden riktar sig till. Genom att lättnadsutrymmet knyts till lönesumman kan reglerna – som anförs i propositionen – samtidigt innebära en stimulans till nyanställningar. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionsyrkandet.

I propositionen föreslås också en detaljustyckning av reglerna om en karenstid på fem år som enligt de s.k. 3:12-reglerna skall tillämpas i vissa situationer i fråga om kvalificerade aktier. Utskottet tillstyrker förslaget. Ett par detaljustyckningar föreslås också i fråga om definitionerna av vad som avses med ett fåmansföretag. Utskottet tillstyrker även dessa förslag.

Omräkningstalen för 1998 års taxeringsvärden

Fr.o.m. 1996 beaktas prisutvecklingen för åren mellan de allmänna fastighetstaxeringarna genom ett särskilt omräkningsförfarande. Riksskatteverkets beslut angående omräkning år 1996 innebar att höga taxeringsvärden i vissa områden skulle höjas ytterligare. Förhållandena föranledde att riksdagen, som begärt en översyn av fastighetstaxeringsförfarandet, i avvaktan på resultatet av denna översyn begränsade omräkningstalen för bostäder i hyreshus med värdeår 1988 eller senare till 0,96 och för småhus till högst 1,07.

Regeringen har tillsatt en särskild utredare för att se över förfarandet vid fastighetstaxeringen. Uppdraget skall vara avslutat före utgången av 1998.

I avvaktan på resultatet av översynen föreslår regeringen att omräkningstalen för de aktuella typerna av fastigheter skall vara desamma för år 1998 som för år 1997.

Några motioner innehåller riktlinjer för beskattningen som bl.a. gäller skattesatsen för fastighetsskatten och fastighetsbeskattningens materiella innehåll i övrigt. Motionsyrkandena berör inte de förfaranderegler och omräkningsregler för fastighetstaxeringen som översynen omfattar.

Utskottet har inte något emot att frysa omräkningstalen för bostäder i avvaktan på utredningsresultatet. Innebörden härav är att Riksskatteverket inte skall fastställa omräkningstal för år 1998 för småhusenheter eller för bostadsdelarna i hyreshusen. I övrigt innebär förslaget att förberedelsearbetet inför 1998 års omräkning till viss del inte behöver genomföras.

Utskottet tillstyrker propositionen i denna del.

Höjd tobaksskatt

I propositionen föreslås att skatten på tobaksvaror höjs med 29 % fr.o.m. den 1 augusti 1997. Skattehöjningen bidrar till att finansiera regeringens fempunktsprogram för arbete och utbildning. För en höjning av tobaksskatten talar enligt propositionen även folkhälsoskäl och att Sverige ännu inte uppnått miniminivån för cigarettskatt inom EU. Enligt EU-reglerna skall tobaksskatten exklusive moms uppgå till minst 57 % av detaljhandelspriset, och Sverige skall uppnå den nivån senast vid utgången av 1998.

Motsvarande ändringar införs även i fråga om importreglerna.

I motion Fi86 av Per Rosengren (v) yrkas avslag på propositionen i denna del (yrkande 1) och att konsekvenserna av en kraftig tobaksskattehöjning i fråga om smuggelrisk, folkhälsoperspektiv och fördelningspolitiska aspekter utreds (yrkande 2).

I motion Fi90 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkas avslag på propositionen i avvaktan på att regeringen förelägger riksdagen ett tillräckligt beslutsunderlag.

Avslagsyrkandena i motionerna grundar sig framför allt på farhågor för att smugglingen av tobaksvaror kommer att öka väsentligt. Utskottet instämmer i uppfattningen att en skattehöjning kan bidra till att husbehovssmugglingen ökar och att den professionella och organiserade smugglingen blir ännu mer lönsam än i dag. Härtill kommer möjligheterna till illegal hantering av helt obeskattade varor från de s.k. skattelager som har skapats för den reguljära handeln. Samtidigt vill utskottet framhålla att Skatteflyktskommittén (Fi1994:04) har i uppdrag att kartlägga de brister och problem som finns vid punktskattekontrollen av EU-interna varor (dir. 1995:96) och att kommittén inom kort kommer att lägga fram sitt förslag i dessa frågor. I avvaktan härpå gäller provisoriska regler som syftar till att råda bot på en del av kontrollproblemen. Utskottet förutsätter att detta arbete leder till att omfattningen av den illegala hanteringen kan nedbringas.

En annan konsekvens av en skattehöjning kan antas bli att konsumtionen av tobaksvaror minskar. Detta är önskvärt av folkhälsoskäl. Effekterna på skatteutfallet kan inte beräknas exakt, men det finns enligt utskottets uppfattning inte skäl för att nu frånga regeringens beräkningar.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen och avstyrker motionerna i denna del.

1996/97:SkU5y

Övriga frågor

I propositionen föreslås att Konung Carl XVI Gustafs 50-årsfond för vetenskap, teknik och miljö befrias från skattskyldighet för all annan inkomst än inkomst av näringsverksamhet som hänför sig till fastighetsinnehav.

Utskottet tillstyrker förslaget.

Lagförslagen

I det förslag till lag om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt som läggs fram i proposition 150 skall dagen för ikraftträdande vara den 1 januari 1998 och inte den 1 juli 1997. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna bör ändras i enlighet härmed. I övrigt har utskottet inte några synpunkter på de lagförslag som läggs fram i proposition 150.

Om förslaget i proposition 29 om en höjning av koldioxidskatten för industrin och växthusnäringen genomförs per den 1 juli 1997 bör vissa lagtekniska justeringar genomföras. Riksdagen har under hösten 1996 beslutat att växthusnäringen tills vidare skall ha kvar möjligheten att få energi- och koldioxidskattenedsättning redan vid inköp av bränslet. Om regeringens förslag om en höjning av koldioxidskatten även skall gälla de växthusföretag som får sin nedsättning på detta sätt bör punkt 6 av övergångsbestämmelserna till lagen (1994:1776) om skatt på energi anpassas till de nya reglerna. Vidare bör den nya regeln om nedsättning av skatt som överstiger 0,8 % av försäljningsvärdet tillämpas också på de växthusföretag som får sin energi- och koldioxidskattenedsättning redan vid inköp av bränslet. Någon justering av den föreslagna lagtexten behövs inte eftersom den nya regeln i 9 kap. 9 § är formulerad på ett sådant sätt att den kan tillämpas även i dessa fall. Av samordningsskäl bör slutligen den ändring i 12 kap. 1 § lagen (1994:1776) om skatt på energi som föreslagits i proposition 1996/97:116 Ändringar i skatteregisterlagen, m.m. och som tillstyrkts av skatteutskottet i betänkande 1996/97:SkU19 genomföras i detta sammanhang.

Stockholm den 15 maj 1997

På skatteutskottets vägnar

Lars Hedfors

I beslutet har deltagit: Lars Hedfors (s), Sverre Palm (s), Karl Hagström (s), Karl-Gösta Svenson (m), Lisbeth Staaf-Igelström (s), Rolf Kenneryd (c), Björn Ericson (s), Carl Fredrik Graf (m), Isa Halvarsson (fp), Inger Lundberg (s), Per Rosengren (v), Ulla Wester-Rudin (s), Jan-Olof Franzén (m), Ronny Korsberg (mp), Holger Gustafsson (kd), Lars U Granberg (s) och Carl Erik Hedlund (m).

Avvikande meningar

1. Skattepolitikens inriktning (m)

Karl-Gösta Svenson (m), Carl Fredrik Graf (m), Jan-Olof Franzén (m) och Carl Erik Hedlund (m) anför:

Som framhålls i motion Fi42 av Carl Bildt m.fl. (m) har regeringen misslyckats med den ekonomiska politiken. Tillväxten är svag. De stora obalanserna på arbetsmarknaden samt mellan hushållsekonomin och den offentliga ekonomin kvarstår och tenderar att förstärkas. Samtidigt sviktar förtroendet för att de politiska åtaganden som gjorts om pensioner, vård, omsorg och utbildning skall kunna fullföljas.

Med vårpropositionen ger regeringen upp kampen mot arbetslösheten. Det regeringen kallar Europas mest offensiva sysselsättningsstrategi går ut på att svenska folket skall arbeta mindre i stället för mer. I stället för att skapa förutsättningar för nya arbeten väljer regeringen att genom förtidspensionering och andra manövrer avveckla arbetskraft för att nå sitt mål att halvera den öppna arbetslösheten. Regeringen kan dock inte dölja att den verkliga arbetslösheten fortsätter att stiga och att illa genomtänka besparingar sätter utsatta grupper, exempelvis barnfamiljer, handikappade och änkor, i en allt sämre situation.

De förslag som regeringen lägger fram befäster de problem som präglar svensk ekonomi. Propositionen innebär ökade utgifter och ytterligare höjda skatter och visar handlingsförlamning beträffande nödvändiga stukturreformer, särskilt på arbetsmarknaden. 1997 hotar att bli ännu ett förlorat år vad avser tillväxt och sysselsättning. Det kan också konstateras att regeringen i sina optimistiska framtidsbedömningar beträffande statsbudgeten bortser från kostnader på minst 20 miljarder kronor för kärnkraftens förtida avveckling och betraktar årliga inbetalningar av premiereservsmedel på runt 10 miljarder kronor som offentliga inkomster, trots att de utgör individuellt sparande.

De kosmetiska förändringar av arbetsgivaravgifterna och andra marginella förbättringar som regeringen föreslår för företagen skall ses mot bakgrund av att regeringen avser att avveckla kärnkraften, att den höjt skatterna med över 80 miljarder kronor och att den genom ovilja till avreglering försvårat för företag att anställa och driva verksamhet. Fortsatt motstånd mot ERM och oklarhet beträffande EMU gör att realräntan förblir hög.

Om nu regeringen förutser överskott i de offentliga finanserna är det anmärkningsvärt att regeringen inte föreslår lättnader i det rekordhöga skattrycket. I stället planeras för ökade utgifter och ett genomsnittligt överskott

på 2 % av bruttonationalprodukten. Vi moderater motsätter oss en sådan överbeskattning av medborgarna.

De skattehöjningar på över 80 miljarder kronor som den socialdemokratiska regeringen har låtit genomföra sedan den tillträdde 1994 har bl.a. gällt den redan alltför höga beskattningen av arbete. Det har blivit dyrare att anställa, och förutsättningarna för en långsiktigt fungerande lönebildning har försämrats. Särskilt allvarligt är att den s.k. värnskatten medför att ökad kunskap och större kompetens lönar sig mindre. Tillsammans med den kraftiga höjningen av egenavgiften är marginalskatten för en stor del av de heltidsarbetande nu ungefär 60 % i stället för de 50% som var målet i skattereformen. Härtill kommer arbetsgivaravgifter och skärpningar av mervärdeskatt och andra indirekta skatter. Marginalskatterna fortsätter att stiga även i år och nästa år genom att den allmänna egenavgiften räknas upp med en procentenhet om året. De höga skatterna på arbete utgör en svår belastning även för företagen. En betydande del av skattesärpningarna riktar sig också direkt mot företagen och försvårar expansion och nyanställningar. Näringslivets kapitalförsörjning och kostnadsläge har försvårats och fördyrats bl.a. genom dubbel skatt på det egna riskbärande kapitalet i aktiebolag, återinförd förmögenhetsskatt, fastighetsskatt på kommersiella lokaler och industrifastigheter och kraftiga höjningar av energiskatterna.

Om massarbetslösheten skall kunna hävas krävs det ett program där företagande och initiativkraft, tillväxt och förnyelse står först på dagordningen och där skattesänkningar och minskade offentliga utgifter går hand i hand. Moderata samlingspartiet lägger i sin partimotion fram riktlinjer för en kraftfull politik med denna inriktning. Som framgår av utskottets redogörelse innehåller motionen ett program i åtta punkter för ett Sverige i arbete. För att skapa förutsättningar för en snabb tillväxt, nya jobb och en god reallöneutveckling preciseras betydande sänkningar av skatterna på arbete, företagande och investeringar och en aktiv skattesänkningsspolitik där lägre skatter för medborgarna växlas mot minskat behov av bidrag och offentliga subventioner. Förslagen innebär skattesänkningar under budgetåren 1998–2000 på 37, 70 respektive 86 miljarder kronor netto jämfört med regeringens förslag, och skattebortfallet finansieras genom åtgärder som stärker statsfinanserna och långsiktigt skapar förutsättningar för en stabilare politik.

Med det anförda tillstyrker vi de aktuella riktlinjerna i motion Fi42 och avstyrker propositionen i motsvarande delar.

2. Skattepolitikens inriktning (fp)

Isa Halvarsson (fp) anför:

Folkpartiets riktlinjer för beskattningen läggs fram och kommenteras i motionerna Fi43 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) och Fi75 av Isa Halvarsson och Karin Pilsäter (fp). I motionerna konstateras att regeringsskiftet 1994 blev en rivstart för nya skattehöjningar. Tre år med socialdemokratisk politik har medfört att skatteuttaget har höjts från ca 50 % av bruttonationalprodukten till nära 54 %. Det höga skattetrycket innebär att de enskilda initiativ som driver

ekonomisk utveckling och stigande sysselsättning hämmas. Dagens nivå, som hör till de högsta bland jämförbara länder, är oacceptabelt hög, och det är nödvändigt med en successiv sänkning.

Som framgår av motionerna strider inte ett sänkt skattetryck mot kraven att skatterna skall kunna finansiera en ambitiös välfärdspolitik med omfattande skattefinansierad vård, omsorg, utbildning och miljöarbete eller starkt ansvar för de människor som behöver det offentliga stöd. Tvärt om kan sådana ambitiösa välfärds mål bara tillgodoses om ekonomin växer i tillfredsställande takt och många människor övergår från att bli beroende av arbetslöshetsförsäkring, AMS-åtgärder, socialbidrag, förtidspension m.m. till att kunna leva på sin lön. En skattepolitik som medverkar till goda förutsättning för tillväxt och framåtskridande är nödvändigt just för att kunna förverkliga högt ställda välfärdsambitioner.

De mest skadliga skatterna, bedömt från ett samhällsekonomiskt perspektiv, skall sänkas först. Det handlar om de skatter som är mest skadliga för enskilda människors kreativitet och initiativ, kväver de välfärdsbildande krafterna, bromsar tillväxt och sysselsättning och urholkar basen för välfärden. I första hand bör man sänka skatter på sparande och kapitalbildning, skatter som ointetgjort principen om "hälften kvar" i den stora skattereformen och skatter som motverkar expansionen inom tjänstesektorn. Inhemskt sparande och kapitalbildning är nödvändigt för god tillgång på riskkapital, särskilt för de mindre och medelstora företagen. Det är också uppenbart att den internationella rörligheten av kapital kräver en konkurrenskraftig svensk kapitalbeskattning. Detta innebär t.ex. att dubbelbeskattningen av riskkapital måste avskaffas samt att dagens hårda beskattning av fåmansbolag måste lindras.

Folkpartiet håller fast vid den princip om "hälften kvar" som slogs fast i den stora skattereformen och som innebär att det skall löna sig att arbeta och att satsa på utbildning eller enskilt företagande. Den högsta marginalskatten bör sänkas till 50 %, och den tillfälliga värnskatten bör självklart inte ersättas av någon annan skatt med samma effekter.

Sänkt skatt på tjänster fordras också eftersom stora delar av tjänstesektorn inte kan bära lika hög skatt som varuproduktion. Det gäller t.ex. hushållsnära tjänster som för närvarande drabbas av en dubbel skattekil. För att en uppdragstagare skall få ett visst belopp kvar efter alla skatter krävs att uppdragsgivaren arbetar ihop ett mångdubbelt högre belopp. Att sänka momsen förhindras av EU-reglerna. Folkpartiet föreslår i stället att arbetsgivaravgifterna inom tjänstesektorn sänks.

Skattepolitiken på längre sikt bör enligt Folkpartiet gå ut på att mildra marginaleffekterna för barnfamiljerna och göra det möjligt för fler låginkomsttagare att leva på sin lön. Många barnfamiljer har i dag totala marginaleffekter på 80 % eller mer på grund av en kombination av inkomstskatt, progressiva barnomsorgsavgifter och avtrappningsregler i bostadsbidragen. Det innebär att det är nästan omöjligt för dessa familjer att genom egna insatser förbättra sin ekonomiska situation – de är fast i fattigdomsfällan. Det är angeläget att fler människor kan leva på sin lön och att dessa höga marginaleffekter begränsas. När det gäller socialförsäkringarna bör man på sikt slopa de avgifter som i dag tas ut på inkomstdelar som inte berättigar till förmåner.

Folkpartiet anser också att skattesänkningarna inte bör medföra underskott i de offentliga finanserna. Om underskott uppkommer kan detta leda till misstro mot den ekonomiska politiken, högre räntor och stigande inflation. Folkpartiet föreslår därför besparingar bl.a. inom de selektiva företagsstöden och planekonomiska investeringsprogrammen. Allt eftersom sysselsättningen ökar och fler människor kan leva på sin lön i stället för olika bidrag ökar möjligheterna till fortsatta finansierade skattesänkningar.

Inom Folkpartiet är vi positiva till s.k. grön skatteväxling mellan sänkta inkomstskatter och höjda miljöskatter. Med tanke på att Sverige redan i dag har internationellt sett höga miljöskatter och inte kan gå alltför mycket i otakt med omvärlden är det av vikt att Sverige inom EU aktivt verkar för ett beslut om en lägsta nivå för koldioxidskatten i medlemsländerna.

Fastighetsskatten har genom de skatte- och taxeringsregler som införts under åren 1996–1997 skärps på ett sätt som för många boende är orimligt och obegripligt. Vi anser att markvärdet spelar en alltför stor roll i beskattningen och föreslår – i avvaktan på resultatet av den översyn som pågår rörande taxeringsförfarandet – ett riksdagsuttalande om att endast hälften av markvärdet skall utgöra underlag för fastighetsskatten och att sambeskattningen av förmögenheter skall avskaffas.

När det gäller förmögenhetsskatten anser vi att den föråldrade sambeskattningen skall avskaffas. Vi anser också att förmögenhetsvärderingen av aktier bör återgå till 75 % av det noterade värdet och att den skattefria gränsen bör höjas till 2 miljoner kronor.

Motionerna Fi43 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) och Fi75 av Isa Halvarsson och Karin Pilsäter (fp) innehåller förslag om en skattepolitik med den här angivna inriktningen, och förslagen har sammanfattats i utskottets redogörelse. Utgångspunkten för Folkpartiets förslag är nu liksom tidigare att besegra massarbetslösheten, att skapa förutsättningar för ett kraftigt ökat nyföretagande och att få tjänstesektorn att lyfta. Den bärande principen för skatteomläggningen 1991 var att det skall löna sig att arbeta, spara och satsa på företagande. Vi menar att den principen fortfarande bör vara en grundbult för en dynamisk samhällsekonomi.

Med det anförda tillstyrker jag de aktuella riktlinjerna i motionerna Fi43 och Fi75 och avstyrker propositionen i motsvarande delar.

3. Skattepolitikens inriktning (v)

Per Rosengren (v) anför:

För Vänsterpartiet är arbete åt alla ett överordnat politiskt mål. En ökad sysselsättning – och ett ökat antal arbetstimmar totalt sett – är det enda hållbara medlet för att på sikt få en mer stabil offentlig ekonomi, trygga välfärden och motverka diskrimineringen av kvinnorna. Vänsterns politik syftar till att skapa förutsättningar för en sysselsättningsstillväxt i både offentlig och privat sektor, och målet måste sättas högre än att halvera den öppna arbetslösheten. Vänsterpartiet vill bygga ett Sverige där alla – män och kvinnor – har rätt till arbete.

I motion Fi44 av Gudrun Schyman m.fl. (v) presenterar Vänsterpartiet förslag för skattepolitikens allmänna utformning och redovisar i punktform och i en sammanfattande tabell de förslag som vi avser att återkomma till under hösten 1998. Utskottet har lämnat en kort redogörelse för dessa förslag, och jag vill här begränsa mig till att framhålla några grundläggande tankegångar i de riktlinjer som vi förordar.

I motionen framhålls att skattepolitiken måste utformas med inriktning på ökad sysselsättning. Samtidigt är det viktigt att vi inte tappar kontrollen över statsfinanserna. Vänsterpartiet menar att det i nuvarande situation inte är möjligt att sänka skattekvoten, det vore att äventyra statsfinanserna. Vi delar inte heller uppfattningen att lösningen på sysselsättningsproblemen ligger i stora generella skattesänkningar. Underfinansieringen av skattereformen fick svåra samhällsekonomiska konsekvenser, och den borgerliga regeringens politik under regeringsåren 1991–1994 visar också vad en lättsinnig skattesänkningsspolitik leder till. En skattepolitik som innebär sänkt skatt för höginkomsttagare och höjd skatt för låginkomsttagare skapar spänningar i samhället och äventyrar politikens legitimitet. En sådan politik försvårar dessutom en balanserad lönebildning.

Vänsterpartiet anser att fördelningspolitiska och miljöpolitiska skäl talar för två typer av skatteväxling, en röd och en grön. Vår röda skatteväxling innebär att vi höjer skatten för höginkomsttagare och sänker den för låginkomsttagare. Samtidigt höjer vi skatterna för storföretag och sänker skatterna för småföretag. Vi menar, i likhet med flertalet bedömare, att det är de små företagen som i framtiden kommer att stå för merparten av sysselsättningsökningen i landet.

De företag som verkar på hemmamarknaden har under en följd av år haft dålig lönsamhet. Förklaringen till detta är den låga efterfrågan som i sin tur orsakats av den ekonomiska krisen och de senaste årens budgetsaneringspolitik. Vi menar att det nu är dags att omfördela köpkraften och öka efterfrågan på hemmamarknaden genom en röd skatteväxling i form av skattelättnader för låga inkomster och höjd skatt för höga inkomster och på bilförmåner.

De enskilda näringsidkarna och handelsbolagen har länge varit en skattemässigt missgynnad grupp i förhållande till aktiebolagen. De förändringar som har genomförts och som syftar till att likställa olika företagsformer har inneburit ett mycket krångligt system för enskilda företag i allmänhet och för handelsbolag i synnerhet. Regeringen har nu aviserat förenklingar, vilket är positivt. Tyvärr måste vi emellertid konstatera att regeringen på detta område tycks bedriva en omvänd röd skatteväxling, eftersom man finansierar skattelättnader för aktiebolagen med ett sänkt avsättningsutrymme till periodiseringsfonder, från 25 till 20 %. Vänsterpartiet vill höja procentsatsen till 25 för enskilda firmor och handelsbolag. Vi menar också att regeringens förslag när det gäller nedsättning av arbetsgivaravgifter och egenavgifter fått en felaktig profil, och vi föreslår att också dessa regler får en röd profil.

För att finansiera förslagen föreslår Vänsterpartiet skattehöjningar för den delen av näringslivet som gynnats av exportkonjunktur och låg kronkurs. Våra förslag innebär bl.a. att bolagsskatten höjs och att lättnaderna i i dubbelbeskattningen begränsas. Vänsterpartiet kräver också att vissa hål i skattelagstiftningen på detta område, som har utnyttjats på ett uppseendeväckande sätt

genom en omfattande och omoralisk skatteplanering i de stora företagen, täpps till.

Förslagen om en röd skattepolitik ingår i vår fördelningspolitik för rättvisa och jobb. Denna politik handlar också om att öka efterfrågan, trygga sysselsättning och skapa en produktiv rättvisa. Genom att fördela köpkraften på ett rättvist sätt ser vi till att det lönar sig bättre att arbeta än att spekulera.

Vi förordar också en miljöomställning för arbete som skall stödjas av en grön skatteväxling. Vänsterpartiet har länge drivit detta krav men våra förslag har mött kritik och skepsis. Det är därför desto mer glädjande att Skatteväxlingskommitténs i januari 1997 har presenterat ett utredningsbetänkande där man redovisar en mycket bred uppslutning kring principen om en grön skatteväxling. Kommitténs betänkande remissbehandlas för närvarande, och riksdagen bör därför dröja med mer precisa ställningstaganden i denna fråga. Vi ställer oss dock bakom utredningens principiella förord för en grön skatteväxling.

Med det anförda tillstyrker jag bifall till de riktlinjer på skatteområdet som läggs fram i motion Fi44 av Gudrun Schyman m.fl. (v).

4. Skattepolitikens inriktning (mp)

Ronny Korsberg (mp) anför:

Miljöpartiet de grönas partimotion Fi45 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) om den ekonomiska politiken innehåller bl.a. riktlinjer rörande skattepolitikens allmänna utformning och detaljerade ställningstaganden i olika skattefrågor, i huvudsaklig överensstämmelse med vad vi redovisade redan i höstas vid behandlingen av motsvarande frågor (SkU1y s. 32–33). Utskottet har i det föregående lämnat en kort redogörelse för de yrkanden som vi nu framställer, och jag kan här i stort sett begränsa mig till våra huvudsakliga synpunkter.

Enligt Miljöpartiets uppfattning är regeringens vårproposition ett misslyckande för de arbetslösa, för miljön och för dem med små ekonomiska marginaler som på ett orättvist sätt drabbats av besparingar och skattehöjningar de senaste åren. Regeringen och stödpartiet Centern står för en lappa-och-laga-politik, utan helhetssyn och sammanhållande ideologiskt kitt men med yviga gester som mera döljer problemen än att varaktigt lösa dem. Den ekonomiska politiken skall förvalta och utveckla samhällets ekonomiska tillgångar inom givna ekologiska ramar för att uppnå såväl individuellt välstånd som större social rättvisa. Den politik som förts i Sverige under överskådlig tid har medfört en tilltagande utarmning av naturkapital, ökad miljöförstöring, hög arbetslöshet och ökade sociala motsättningar. I motionen föreslås att denna utveckling bryts med en grön politik som verkningsfullt angriper felen i svensk ekonomi och som spänner över alla samhällssektorer.

Miljöskuldens tillväxt, utarmningen av naturresurserna och de ökade kostnaderna för miljöförstöringen måste stoppas genom att styra över till en ekologiskt hållbar utveckling. Bland styrmedlen ingår en grön skattereform där beskattningen av arbete minskas medan skatterna på energi, miljöstö-

rande utsläpp och råvaruförbrukning höjs. En grön skattereform är en avgörande förutsättning för att miljöinriktade investeringar och satsningar skall kunna ge avsedd effekt på sikt. Inom ramen för ett totalt sett oförändrat skatteuttag föreslår vi en skatteväxling som omfattar drygt 22 miljarder kronor år 2000 och ca 100 miljarder kronor år 2010 och som gör det möjligt att sänka skatten på arbete med nära 12 procentenheter genom nedsättning av arbetsgivaravgifterna, egenavgiften och i viss mån inkomstskatten. Højningen av energi och miljörelaterade skatter bör ske successivt och enligt en i förväg annonserad plan för att ge företag och hushåll möjlighet att planera för en smidig anpassning. Samtidigt bör en total översyn göras av energibeskattningen som i dag är ett osammanhängande lapptäcke.

Sänkningen av skatten på arbete har enligt vårt förslag tyngdpunkten på låg- och mellanlönegrupper, bl.a. för att underlätta en arbetstidsförkortning, medan däremot ett nytt steg med 25 % på inkomster över taket för egenavgifterna införs i den statliga skatteskalen när värnskattnen avskaffas 1998.

Arbetstiden bör i ett första steg förkortas till 35-timmarsvecka, och vi föreslår att beskattningen på arbete i samband därmed sänks så att lönen efter skatt blir oförändrad för låginkomsttagare. Skatte- och avgiftssänkningarna finansieras av att kostnaderna för a-kassa och arbetsmarknadspolitik samtidigt minskar.

Kostnaderna för arbetskraft och tjänster minskar enligt våra förslag genom skatteväxling och skattesänkningar i samband med arbetstidsförkortningen. Detta gynnar, framför allt på längre sikt, företag inom den expansiva tjänstesektorn och miljösektorn. Särskilt de små och medelstora företagen kan därigenom expandera och i ökad omfattning bidra till en positiv ekonomisk utveckling.

Vi föreslår också en mer aktiv fördelningspolitik genom en lång rad åtgärder. Även här ingår olika förslag på skatteområdet som en viktig del, bl.a. i form av höjt grundavdrag i inkomstskiktet 125 000–150 000 kronor och sänkt fastighetsskatt.

Förutom vad som nu har angivits innehåller Miljöpartiets skattepolitik förslag till ändringar i en lång rad frågor. Våra aktuella skatteförslag sammanfattas i tabell 1 i motionen med tillhörande kommentarer, och våra förslag till skatteväxling klargörs närmare i tabell 7 och 8.

Miljöpartiets förslag på skatteområdet ingår som viktiga led i en offensiv politik för en bättre hushållning med både människor och natur, för att tillgodose mänskliga behov inom de ramar som miljön sätter och för en långsiktigt hållbar utveckling. Våra förslag bygger på uppfattningen att det goda samhället skall byggas på social rättvisa, solidaritet med utsatta människor och med utgångspunkt i ett demokratiskt och ekologiskt synsätt.

Med det anförda tillstyrker jag motion Fi45 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) i aktuella delar.

5. Skattepolitikens inriktning (kd)

Holger Gustafsson (kd) anför:

Vårpropositionen 1997 är den sjunde stora proposition som den socialdemokratiska regeringen lägger på riksdagens bord i syfte att få ned arbetslösheten. Det är häpnadsväckande att visioner och offensiva åtgärder för nya och riktiga jobb saknas även i denna proposition. Vårpropositionen visar hur regeringen vill finansiera och dölja den rekordhöga arbetslösheten, däremot inte hur den skall halveras. Regeringens huvudlinje är att köpa sysselsättning för skattepengar, som med felaktig fördelningsprofil och allt mer tillväxthämmande skatteklirar gastkramar det svenska folkhushållet. Vårpropositionen visar också att socialistisk ideologi inte är ändamålsenlig när det gäller att stimulera företagare att expandera och nyanställa och vittnar om en allvarlig brist på förståelse för företagandets villkor. I stället för att försöka ta bort hindren för nya jobb spänner regeringen och Centern alla krafter för att minska arbetskraften genom ett antal s.k. arbetsmarknadspolitiska åtgärder och genom att generationsväxla bort människor med livserfarenhet.

Kristdemokraternas alternativ till regeringens vårproposition innebär en storsatsning på vård och omsorg samtidigt som massiva insatser görs för fler och nya jobb. På skatteområdet innebär vår partimotion Fi46 av Alf Svensson m.fl. (kd) att vi fullföljer de mål och riktlinjer som vi redovisade i samband med budgetbehandlingen i höstas (SkU1y s. 34–35). Utskottet har lämnat en kort redogörelse för de aktuella förslagen från vår sida. En sammanfattning är att vår skattepolitik syftar till att skapa ett bättre klimat för företag och företagande genom skattesänkningar på 15 miljarder kronor netto och andra åtgärder som underlättar kapitalförsörjningen för de mindre företagen, förbättrar likviditeten och kostnadsläget och främjar kompetensutveckling, innovationer och tillväxt. Ökade stimulanser för tjänstesektorn föreslås, bl.a. i form av skattereduktion även för annat än reparation och underhåll. Den alltför höga beskattningen av arbetsinkomster begränsas och fördelningspolitiskt inriktade åtgärder förordas, bl.a. genom en begränsning av de för många orimliga effekterna av fastighetsskatten. I motionen framhålls också att miljö- och energisektorn är ett viktigt område för ökad sysselsättning. En skatteväxling med höjda skatter på ändliga naturresurser och miljöskadliga utsläpp och sänkta kostnader för arbete skulle ge fler arbetstillfällen samtidigt som vår miljö skyddas. Kristdemokraterna anser att regeringen utifrån Skatteväxlingskommitténs nyligen avlämnade förslag bör utarbeta och presentera en genomtänkt strategi för en successiv skatteväxling.

Jag anser nu liksom tidigare att Kristdemokraternas förslag leder till ett långsiktigt stabilt skattesystem som är någorlunda enkelt och främjar en god ekonomisk utveckling.

Med det anförda yrkar jag bifall till de aktuella riktlinjerna i motion Fi46 av Alf Svensson m.fl. (kd) och avstyrker propositionen i motsvarande delar.

6. Skatteförvaltningen och Tullverket (m)

Karl-Gösta Svenson (m), Carl Fredrik Graf (m), Jan-Olof Franzén (m) och Carl Erik Hedlund (m) anför:

Som anförs i motion Fi42 av Carl Bildt m.fl. (m) bör samordningen mellan tull, polis och skattemyndigheter öka när det gäller narkotikabekämpning och smuggling av mineraloljor, sprit och tobak. Regeringen bör återkomma med förslag till nödvändiga organisationsförändringar i syfte att utnyttja befintliga resurser på ett mer effektivt sätt. Vad som här har anförts bör regeringen med bifall till motion Fi42 yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna.

7. Skatteförvaltningen och Tullverket (v)

Per Rosengren (v) anför:

I motion Fi44 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vänder sig Vänsterpartiet mot de sparkrav på 112 miljoner kronor som tidigare har ålagts skattemyndigheterna och Tullverket och som redan har lett till uppsägningar, främst av kvinnor. Motionärerna framhåller också att ökade resurser för kontroll ger skatteintäkter som minst motsvarar storleken av de ökade resurserna och att tullens verksamhet behöver stärkas för att klara av bekämpningen av narkotika. Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag till besparingar och lägger på 147 miljoner kronor för 1998 på utgiftsområdet.

Med hänvisning till de skäl som åberopas i motionen tillstyrker jag motionen i denna del (yrkande 7).

8. Skatteförvaltningen och Tullverket (kd)

Holger Gustafsson (kd) anför:

I motion Fi46 av Alf Svensson m.fl. (kd) föreslås att ramen för utgiftsområdet fr.o.m. 1998 utökas med 300 miljoner kronor i extra resurser för samverkan med polisen i kampen mot ekonomisk brottslighet och för att förstärka tullens möjligheter att hindra smuggling av bl.a. narkotika, tobak och alkohol. Förslaget är väl avvägt och bör enligt min uppfattning genomföras. Jag tillstyrker alltså motionen i denna del (yrkande 4).

9. Produktionsbeskattning av vattenkraftverk, energiskatt på el samt koldioxidskatt (m)

1996/97:SkU5y

Karl-Gösta Svenson (m), Carl Fredrik Graf (m), Jan-Olof Franzén (m) och Carl Erik Hedlund (m) anför:

Vi avvisar förslaget om höjd elskatt för hushållen men accepterar förslaget om sänkt produktionsfaktorskatt för näringslivet. Det är bra att regeringen och Centerpartiet har insett att de kraftiga höjningarna av näringslivets elskatt påverkar sysselsättningen negativt. Den knappt halva reträtt som föreslås är emellertid inte tillräcklig. Vi skapar därför i vårt budgetalternativ utrymme för ytterligare sänkning av produktionsfaktorskatten på el. Regeringen bör få återkomma med ett förslag som innebär att produktionsfaktorskatten på el från vattenkraftverk slopas.

Vi avvisar också regeringens förslag om höjd koldioxidskatt och yrkar alltså bifall till avslagsyrkandet i Fi90 av Bo Lundgren m.fl. (m).

10. Produktionsbeskattning av vattenkraftverk, energiskatt på el samt koldioxidskatt (mp)

Ronny Korsberg (mp) anför:

Vi inom Miljöpartiet kan inte godta den växling från produktionsbeskattning av vattenkraftverk till konsumtionsskatter som regeringen föreslår och avvisar därför regeringens förslag om en sänkning av den särskilda fastighets-skatten på vattenkraftverk till 2,21 %. Skatten bör i stället höjas till 4,1 % från och med 1998. För de mest energikrävande företagen reserverar vi ett utrymme för tillfälliga skattenedsättningar under en övergångsperiod för att ge möjlighet till smidig anpassning.

När det gäller regeringens förslag om höjd energiskatt på el och höjd koldioxidskatt kan dessa avslås om riksdagen i stället fattar beslut om långsiktigt höjda skatter på energi och miljöstörande utsläpp i enlighet med våra riktlinjer. En grön skattereform där beskattningen av arbete minskas och skatterna på energi och miljöstörande utsläpp i stället höjs är en avgörande förutsättning för miljöriktiga investeringar och satsningar.

11. Råtallolja (m, fp, kd)

Karl-Gösta Svenson (m), Carl Fredrik Graf (m), Isa Halvarsson (fp), Jan-Olof Franzén (m), Holger Gustafsson (kd) och Carl Erik Hedlund (m) anför:

Som anförs i motion Fi46 yrkande 16 delvis av Alf Svensson m.fl. (kd) kan en effekt av höjningen av industrins koldioxidskatt bli att förädling av en biprodukt från massaindustrin, råtallolja, drabbas av sådana prishöjningar att verksamheten blir olönsam. Detta är enligt vår mening mycket allvarligt, och vi utgår ifrån att regeringen senast i samband med budgetpropositionen för år 1998 återkommer till riksdagen med förslag till åtgärder som innebär att den

Det anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12. Jordbrukets energiskatter (m)

Karl-Gösta Svenson (m), Carl Fredrik Graf (m), Jan-Olof Franzén (m) och Carl Erik Hedlund (m) anför:

Förbudet mot användning av grön olja i jordbrukstraktorer och andra motorredskap slår hårt mot jordbruket och utsätter näringen för alla de skattehöjningar som av olika skäl riktas mot vägtrafiken. Trots att det rör sig om arbetsfordon som används i produktion utanför det allmänna vägnätet belastas de med samma skatter som de fordon som verkligen utnyttjar vägnätet fullt ut. EU:s regler föreskriver endast att förbud mot användning av grön olja skall gälla fordon som används i vägtrafik. Finland har t.ex. inte något motsvarande förbud. Förbudet mot användning av grön olja i jordbrukstraktorer och andra motorredskap bör avskaffas.

Det är inte heller acceptabelt att jordbruket som företagsgrupp diskrimineras i förhållande till annan tillverkande industri genom dagens energibeskattning på elkraft. Jordbruket bör vid elenergibeskattningen vara jämställt med tillverkande industri.

Det anförda bör riksdagen med anledning av motion Fi51 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

13. Jordbrukets energiskatter (kd)

Holger Gustafsson (kd) anför:

Jordbrukets konkurrenskraft gentemot omvärlden måste stärkas. I dagsläget är svenska skatter på el, diesel, eldningsolja och handelsgödsel i jordbruket mycket högre än i våra konkurrentländer. Skillnaden måste utjämnas och ett sätt att få en skattenedsättning är att lantbruksföretag får motsvarande befrielse från konsumtionsskatten på el som företag i livsmedelsindustrin har.

Riksdagen bör med bifall till motion Fi46 yrkande 17 hos regeringen begära ett förslag i enlighet med vad som anförts.

14. Småföretag (m, fp)

Karl-Gösta Svenson (m), Carl Fredrik Graf (m), Isa Halvarsson (fp), Jan-Olof Franzén (m) och Carl Erik Hedlund (m) anför:

Vi instämmer i regeringens förslag att lättnaderna i dubbelbeskattningen av aktieutdelningar i små och medelstora företag i fortsättningen skall beräknas på hela löneunderlaget och inte begränsas till 70 % av underlaget. Gällande regler innebär dock att lönesummorna får räknas in i underlaget endast till

den del som det sammanlagda ersättningsbeloppet överstiger tio basbelopp. Vi anser att basbeloppregeln, som medför att lättnaderna i dubbelbeskattningen inte kan tillämpas för de minsta företagen, lämpligen bör utgå. Med detta tillägg tillstyrker vi propositionen.

15. Småföretag (v)

Per Rosengren (v) anför:

Den lättnad i ägarbeskattning som infördes för små företag i höstas avsåg att skapa ett enkelbeskattat utrymme för aktieutdelningar. En del av lättnadsutrymmet baseras på utgivna löner. Vänsterpartiet var kritiskt härtill när reglerna infördes. Det viktiga är att lättnadsutrymmet beräknas på anskaffningskostnaden. Den lönebaserade delen leder snarare tankarna till olika regler för bokslutsdispositioner.

Nu föreslår regeringen att det lönebaserade utrymmet skall ökas genom att löneunderlaget höjs från 70 till 100 %, men de första tio basbeloppen skall även i fortsättningen räknas av från lättnadsunderlaget. Detta rimmar illa med regeringens tal om att det är de minsta företagen som skall gynnas.

Som anförs i motion Fi44 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkande 2 bör regeringens förslag till höjning av löneunderlaget avslås. Jag tillstyrker detta yrkande och avstyrker propositionen i denna del.

16. Höjd tobaksskatt (m, v)

Karl-Gösta Svensson (m), Carl Fredrik Graf (m), Per Rosengren (v), Jan-Olof Franzén (m) och Carl Erik Hedlund (m) anför:

Våren 1996 beslutade riksdagen att höja tobaksskatten med 15 % fr.o.m. den 1 januari 1997, som ett led i finansieringen av vissa åtgärder mot arbetslösheten. Denna skatteskärpning hann inte träda i kraft förrän riksdagen under hösten 1996 beslutade om en ytterligare höjning vid årsskiftet, med 7,9 % (prop. 1996/97:1, SkU1y, FiU1). Nu föreslår regeringen i vårpropositionen att tobaksskatten – utöver de nyss genomförda skatteskärpningarna på bortåt 25 % sammanlagt – skall höjas med 29 % fr.o.m. den 1 augusti 1997.

I motionerna Fi86 av Per Rosengren (v) och Fi90 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkandena 5 och 6 yrkas avslag på propositionen i avvaktan på att regeringen förelägger riksdagen tillräckligt beslutsunderlag.

Den föreslagna skatteskärpningen, som leder till att priset på cigaretter går upp med ca 40 % från december 1996 till augusti 1997, har uppenbarligen tillkommit i all hast. Förslaget åtföljs inte av någon analys om vilka effekter en sådan kraftig skattehöjning kan få, exempelvis på smuglingen. Om förslaget genomförs kommer ett paket cigaretter att bli ca 10 kr dyrare än i Danmark, 12 kr dyrare än i Finland och ca 40 kr dyrare än i Polen. Det förefaller därför sannolikt att både gränshandeln och smugeltrafiken kommer att öka. Redan i dag förekommer en yrkesmässig smuggling av tobak i stor

skala. Denna illegala hantering är enklare och förenad med mindre risker än i fråga om alkohol och narkotika och är synnerligen lönsam. Den föreslagna skattehöjningen gör sådan brottslighet ännu mer lönsam än i dag, och det finns enligt vår uppfattning en allvarlig risk för att problemen ökar. Redan av denna anledning kan man befara att skattehöjningen inte kommer att inbringa de ökade skatteintäkter som beräknas i propositionen.

Det visar sig nu att det faktiska utfallet av tobaksskatten under årets fyra första månader ligger 360 miljoner kronor under regeringens prognoser. Det finns all anledning att tro att denna tendens håller i sig, något som – tillsammans med ytterligare minskningar av konsumtionen efter en skattehöjning i augusti – innebär att tobaksskatten trots skattehöjningen kommer att inbringa ett betydligt lägre belopp än som beräknats i budgetpropositionen.

Vi instämmer i motionärernas uppfattning att effekterna av en drastisk skattehöjning bör belysas och övervägas närmare innan den genomförs. Regeringen har underlåtit detta. Vi avstyrker alltså propositionen och tillstyrker motionerna i angivna delar.

Till finansutskottet	1
Sammanfattning	1
Skattepolitikens inriktning	2
Skatteförvaltningen och Tullverket (utg.omr. 3)	7
Vissa skattefrågor	9
Produktionsbeskattningen av vattenkraftverk och kärnkraft- verk	9
Koldioxidskatten	10
Råtallolja	11
Jordbrukets energiskatter	12
Återbetalning av energiskatt	13
Småföretag	13
Omräkningstalen för 1998 års taxeringsvärden	14
Höjd tobaksskatt	15
Övriga frågor	16
Lagförslagen	16
Avvikande meningar	17
1. Skattepolitikens inriktning (m)	17
2. Skattepolitikens inriktning (fp)	18
3. Skattepolitikens inriktning (v)	20
4. Skattepolitikens inriktning (mp)	22
5. Skattepolitikens inriktning (kd)	24
6. Skatteförvaltningen och Tullverket (m)	25
7. Skatteförvaltningen och Tullverket (v)	25
8. Skatteförvaltningen och Tullverket (kd)	25
9. Produktionsbeskattning av vattenkraftverk, energiskatt på el samt koldioxidskatt (m)	26
10. Produktionsbeskattning av vattenkraftverk, energiskatt på el samt koldioxidskatt (mp)	26
11. Råtallolja (m, fp, kd)	26
12. Jordbrukets energiskatter (m)	27
13. Jordbrukets energiskatter (kd)	27
14. Småföretag (m, fp)	27
15. Småföretag (v)	28
16. Höjd tobaksskatt (m, v)	28

